№ 28 ՇԱԲԱԹ ՄԱՐՏԻ 10 **1890** ՇԱԲԱԹ ՄԱՐՏԻ 10 № 28

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են մեր խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ընտանիքի կոչումը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Երևանի [illegible] գալամիջք. Նամակ Մօսկվայից. [illegible] լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Աստո- [illegible] լուր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Անխելք.

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԿՈՉՈՒՄԸ

Ընտանիքը ներկայացնում է հասարակութեան փոքր չափով այն յատկութիւնները, որոնք կան ընտանիքում,—կան և հասարակութեան մէջ. եթէ ընտանիքում տիրում են նախապաշարմունքները,—նոյն նախապաշարմունքները կը տիրեն և հասարակութեան մէջ. եթէ ընտանիքում տիրում է ծնողների բռնաւորութիւնը,—ընտանիքից դուրս եկած և հասարակութեան մէջ գործող անհատը՝ չէ կարող գաղափար ունենալ ազատ քաղաքացու պարտաւորութիւնների մասին. եթէ ընտանիքում տիրում է անսանձ կամայականութիւնը, որը հիմնված չէ իւրաքանչիւր անհատի ինքնաճանաչութեան, ընտանիքը կազմող իւրաքանչիւր անդամի խելացի պարտաճանաչութեան, խիստ դիսցիպլինայի վրա,—հասարակութեան մէջ էլ կը նկատվի՝ ինքնաճանաչութեան, պարտաճանաչութեան և դիսցիպլինայի բացակայութիւնը:

Ինչ տեսակ յատկութիւններ ունի ընտանիքը յայտնի հասարակութեան մէջ,—նոյն տեսակ յատկութիւններ կունենայ և ինքն հասարակութիւնը, քանի որ հասարակութիւնը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ ընտանիքների գումարումն:

Այդպիսով եթէ ուզում էք բարոյապէս և մտաւորապէս վերանորոգել հասարակութիւնը, նախ պէտք է ջանաք վերանորոգել ընտանիքը: Եթէ կամենում էք որ հասարակութեան անդամները ազատ լինեն այլ և այլ կորստաբեր նախապաշարմունքներից,—նախ ազատեցէք ընտանիքը նախապաշարմունքների տիրապետութիւնից: Եթէ կամենում էք որ հասարակութեան անդամը, քաղաքացին հասկանայ իր պարտքն ու իրաւունքը, ազատվի հրէշաւոր ինքնահաւանութիւնից, ընդունակ լինի ճանաչել իրանից բարձր մտաւոր և բարոյական արժանաւոր ոյժերի հեղինակութիւնը, ավտօրիտէտը, ըմբռնի ամեն հասարակական, հաւաքական կազմակերպութեան անհրաժեշտ խելացի դիսցիպլինան,—պէտք է ջանաք նախ և առաջ մտցնել խելացի փոխադարձ յարաբերութիւնները ընտանիքը կազմող բոլոր անդամների մէջ, պէտք է նախ ընտանիքի կազմակերպութիւնից վերացնէք անսանձ կամայականութիւնը և նրա փոխարէն իրագործէք խելացի, գիտակցական դիսցիպլինայի գաղափարի վրա հիմնված՝ կիրթ հասարակութիւններին յատուկ արժանաւոր յարաբերութիւնները:

Անկիրթ ընտանիքում, որտեղ տիրում է անսանձ կամայականութիւն,—այնտեղ բացակայ է միշտ և գիտակցական դիսցիպլինա. սորուկներն երբէք չեն ընդունում իրանցից բարձր հեղինակութիւն, երբէք չեն ճանաչում գիտակցական կերպով որ և է ավտօրիտէտ: Ոչ ոք այնքան ինքնահաւան, անձնապաշտ չէ լինում, ուրեմն և այնքան անընդունակ չէ լինում մտնակցել փոխադարձ յարգանքի, փոխադարձ արժանաւորութիւնների ճանաչման վրա հիմնված օրգանական բարդ կազմակերպութիւններին, ոչքան սորուկները: Ինչպէս եսականութիւնը, հրէշաւոր ինքնահաւանութիւնը, անձնապաշտութիւնը, իրանից բարձր և արժանաւոր ոյժերին չը ճանաչելը, փոխադարձ համերաշխութեան բացակայութիւնը, ընկերակցական ոգուց զուրկ լինելը, մի խօսքով կենտրոնախոյս (центробѣжный) յատկութիւնները,—սորկի յատկանիշն են, այնպէս էլ պարտաճանաչութիւնը, պարտաւորութիւնների և իրաւունքների ճանաչելը, փոխադարձ համերաշխութիւնը, ընդհանուրութեան շահին ծառայելը, աշխատանքի սովորութիւնը, ընկերակցական ոգին, խնայողական ոգին, իրանից գերազանց ոյժերի ճանաչելը, հեղինակութեան առջև գիտակցական կերպով խոնարհվելը, կարգ ու կանոնը, խիստ դիսցիպլինա, մի խօսքով կենտրոնաձիգ (центростремительный) յատկութիւնները,—ազատ և քաղաքակիրթ հասարակութիւնների յատկանիշն են:

Եւ որովհետև ընտանիքը կազմում է հասարակութեան այն սկզբնական կորիզը, այն սկզբնական օրգանական մասնիկը, որի յատկութիւնների գումարումից կազմակերպվում է ամբողջ հասարակութիւնը,—ուրեմն այն բոլոր յատկութիւնները, որոնց ցանկալի է հասարակութեան մէջ իրագործված տեսնել, պէտք է նախ և առաջ իրագործվեն, խոր արմատներ գցեն ընտանիքում, որպէս զի յետոյ իրականանան և ամբողջ հասարակութեան մէջ:

Դրանից պարզ երևում է թէ ինչ է, ուրեմն, ընտանիքի կոչումը հասարակութեան մէջ:

Երևակայեցէք մի ընտանիք, որտեղ տիրում է մի կողմից միմիայն ընտանիքի մեծի, գլխաւորի անսանձ, անկարգ կամայականութիւնը, միւս կողմից ընտանիքը նոյնպէս պահելու ամբողջ բեռը այդ նոյն գլխաւորի վրա է բարձած,—այդ տեսակ ընտանիքի կազմակերպութիւնը չէ կարող ծընեցնել իր անդամների մէջ փոխադարձ համերաշխութեան, ընկերակցական ոգու գաղափարն ու սովորութիւնը, ուրեմն չէ էլ կարող մտցնել նոյն գաղափարները հասարակութեան մէջ:

Երևակայեցէք այժմ մի ընտանիք, որը կազմում է մի գիտակցական ընկերակցութիւն մարդու և կնոջ մէջ, իրագործելով երկու ընկերների մէջ փոխադարձ համերաշխութեան և աշխատանքի հաւասար բաժանման իդէալը, մի ընտանիք, որը բացի սրանից, ներկայացնում է իր բոլոր անդամների հետ, զաւակների հետ միասին, մի գիտակցական համայնք, որոնք բոլորն էլ իրար հետ կապված են համերաշխութեան, գիտակցական դիսցիպլինայի կապերով, որոնցից իւրաքանչիւրը՝ հայր, մայր, տղայ թէ աղջիկ՝ մի որ և է գործ, մասնագիտութիւն սովորած լինելով, աշխատում, գործում են, փող են վաստակում և ընտանիքի մէջ նիւթական միջոց ներս բերելով, ընդհանուր ոյժերով պահում, պաշտպանում են ընտանիքը՝ որպէս մի ընդհանուր, կազմակերպված համայնք,—պարզ է որ այդ տեսակ ընտանիքի տիպը, որը հիմնված է համայնական սկզբունքի վրա, ներկայացնելով հասարակական ընկերական զարգացման հաստատ սկզբունք, հիմնվելով բուն քաղաքակրթական գաղափարների՝ համերաշխութեան և ընկերական գաղափարների վրա, ներկայացնելով հասարակական օրգանական իդէալական մասնիկը,—այդ բոլոր մասնիկների իրար մէջ գումարումն կը գոյացնէ և քաղաքակրթական սկզբունքների վրա հիմնված հասարակական կազմակերպութիւնը:

Ընտանիքի կոչումն է պատրաստել հասարակութեան անդամներ. ընտանիքի կազմակերպութիւնից կախված է հասարակութեան կազմակերպութիւնը:

Ընտանիքները, որպէս հասարակութեան օրգանական, սկզբնական մասնիկները՝ իրար մէջ գումարված՝ կազմում են հասարակութիւնը:

Այն յատկութիւնները, որոնք չը կան ընտանիքում,—չը կան էլ հասարակութեան մէջ: Այն յատկութիւնները, որոնք գոյութիւն ունեն ընտանիքում,—գոյութիւն կունենան և հասարակութեան մէջ:

Եթէ հայոց հասարակութեան մէջ բացակայ է խելացի, գիտակցական դիսցիպլինա, տիրում է անհամերաշխութիւն, իւրաքանչիւր անհատի հրէշաւոր անձնապաշտութիւն և յանդուգն ինքնահաւանութիւն, ոչ մի գերազանց ոյժի, ուրիշի ոչ մի ար-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆԽԵԼՔ

ՉՐՈՑՑ ԵՐԿՈՒ ՄԱՍԻՑ

I.

Սիմէօն Սէրգէյիչ Բախտաւորեանց Փրանսիական զանազան քաղաքների, զանազան համալսարանների ամեն ֆակուլտէտներում գիտութիւններից հոտ առնելուց յետոյ՝ քայլերն ուղղեց դէպի Կովկաս: Վերջին տարաղի շքեղ հագուստը և մանրակրկիտ պճնասիրի ամենափոքրիկ զարդն անգամ աչքաթող չէր արել մեր հերոսը իր համարեան Մկրտիչներին շլացնելու համար: Բնութիւնն էլ իր կողմից առատութեամբ չաղ էր տուել իր պարգևները Սիմէօն Սէրգէյիչի վրա, այնպէս որ նա խելացի, շնորհալի և գեղեցիկ, 33 տարեկան տղամարդ էր:

Իսկ ինչ վերաբերում «էտէկէտին», ընտիր հասարակութիւնը գասեր պիտի առնէր Պարիզի «կոկոտների» աչքի՝ լեզուի և քմահաճութիւնների բոլում եփված, «դուրս կանգնած» երիտասարդի մօտ: Մի խօսքով, տէրտէրը, թէ ով չը գիտեմ, շատ էլ չէ սխալվել Սիմէօն Սէրգէյիչի պապին բախտաւոր անունը կնքելով, սրտում գուշակելով երևի, մեր նկարագրած բախտաւորի լոյս աշխարհ գալը:

Եկաւ N. քաղաքը, երեք—չորս ամիս «հոտհոտելու» մեթօդը գործադրեց՝ հանդիպեց, ծանօթացաւ և շուտով էլ ճանաչեց: Այս ու այն ոչխարին գովեց, գայլին իր սուր ատամները փայլեցրեց, շան լեզուն փայտով սանձահարեց, արջի գլխի տակը փափուկ բարձ դրեց, իսկ առիւծներին հաւատացրեց, որ երկնքումն անգամ տարածված է նրանց հռչակը. մի խօսքով ամենին յարմարվեց, ամենի պաշտելին դարձաւ և վերջն «ընտրեալ հասարակութեան» անհրաժեշտ անդամը սեպվեց ու դրվեց:

Իսկ քիչ յետոյ, զգայուն սրտի էակները Աստուած փառաբանելով գրկաբաց հանդիպեցին պ. Բախտաւորեանցին, Դիւմայի, Հիւգօյի, Ժօրժ-Սանդի և այլ նոյն տեսակ մարգարէների խոստացած հերոսներից մէկին:

Նատաշի եղբայր և Աննա Եգօրօվնայի որդի, Պաշան, ամեն տեղ տաք տաք ապացուցանում էր, մօր ու քրոջ թելադրութեամբ, ի հարկէ, որ առանց Սիմէօն Սէրգէյիչի անտանելի կը լինէր Աբասթումանում իր եռամսեայ կեանքը, իսկ Սօնիչկի «պապան», պաշտօնաթող գնդապետ Գերասիմ Պաւլիչը, բարբարոս Կովկասում չէր գտնում իր հաւասար «վիստ» խաղացողը. շատ դպրոցների հոգաբարձու, ընկերութիւնների նախագահ կամ խորհրդի անդամ օրիորդ Սրբուհու հայրիկ պ. Նահապետը դժգոհ է բոլոր հայ նիւթապաշտ երիտասարդներից: Իսկ պ. Բախտաւորեանց «վիստով» գերազանցում է ամենին, ազգասիրութեամբ և մաքուր, սրբանուէր գաղափարներով ու զգացմունքներով ընտրված է, պ. Նահապետի կարծիքով, հայոց ազգի ապագայ լուսաւորիչը կոչվելու: Եւ ահա մեր բախտաւորն ամառն ապրում է Պաշաների մօտ, իսկ ձմեռը օրը հինգ—վեց տեղից հրաւէրներ է ստանում սուրճի, ճաշի և ընթրիքի: Վերջին հանգամանքը կատարեալ իրաւունք չէ տալիս մեզ վճռելու, որ Սիմէօն Սէրգէյիչը լիովին պատսպարված կենդանի է. չէ, նա ունի մի տուն, հօրից մնացած, ամսական 100 րուբլի եկամուտով:—Բայց 100 րուբլին և Բախտաւորեանցի հսկայական ծրագիրներն իրարուց շատ հեռու են:

Նա արդէն անդամ է Բարեգործական ընկերութեան, Հրատարակչական ընկերութեան, կլուբների և «Կրուժօկի»: Վերջին տեղերը բազմակողմանի օգուտ ունեն նրա համար. դիցուք, հէնց վերցնենք միայն թղթախաղը՝—մեծ հմտութեամբ ջոկում է թղթի գերի և իր առամի մարդկանց և կատարելութեան հասցրած ճարպկութեամբ ու տոկունութեամբ «պլօկում է» ճանկն ընկածներին: Բայց ուրախալին նա է, որ այդ փողերով շռայլաբար հիւրասիրում էլ «պլօկածներին»: Մարդ շուարում է Բախտաւորեանցի առատաձեռնութիւնը տեսնելով. ամենաչնչին զուարճութեան համար 100-ներ է գլորում. ամեն անգամ բարեգործական կամ ազգասիրական առաջարկութեամբ դիմողին 100-ներ է նուիրում: Բայց այդ բոլորն ինչ աղբիւրներից՝ ոչ ոք չը գիտէր, այդ միայն Աստուած գիտէր:

Նրա աջող գործադրած նշաբաններից մինն էր «փող ցրվիր հողի պէս:»

Այսպէս՝ առանց պարտքի, առանց իր արժանաւորութիւնը վայր գցելու, այլ փայլելով, ապրում էր նա N. քաղաքում:

Տարիների ընպացքում շատ «մայրիկ» ու «հայրիկներ» ցանցեր լարեցին, կարթեր ցոյց տուին շաղ շաղ մսի կտորով նրան որսալու իրանց կոկորդում դէմ առած Մաշինկայի, Սաշինկայի և Կատինկայի համար: Ամենքին նուրբ քաղաքավարութեամբ մերժողական պատասխան տուեց:

Միայն մի տեղ նա այդպէս չէր կարող վարվել. հարուստ, ականաւոր Նահապետեանի Սրբուհին «ամենաչաղ պատառն էր», որին հմուտ որսորդ էր հարկաւոր. իրարու ձեռքից խլող, իրարու գլուխ պատռողներ շատ կային նրա պատճառով:

Բայց այստեղ ևս նրա բախտաւոր աստղը այդ մեծ բախտը նրան էր խոստանում:

Սրբուհու սրտիկը վաղուց էր զարկում նրա օգտին. նա այդ գիտէր և շատ վստահ էր, թէև երբեմն կասկածի ժանգը—բաց թողնել թռչնիկին—նրա հանգստութիւնը վրդովում էր: Իսկ հայրը, մայրը… Գլխաւորը հայրն է… մայրը անլեզու, դեր չունէ տանը… նրա սիրած ուղածը միշտ համապատասխան է մարդու, աղջկայ սիրած ուղածին: Հօր տրամադրութիւնն ինչպէս իմանալ: Այս հարցը շատ յաճախ առաջ էր գալիս և Բախտաւորեանցի անդորր վստահութիւնը վրդովում:

—

Ձմեռվայ պայծառ և ջերմ օրերից մէկն էր: Քաղաքի գլխաւոր փողոցի մայթի վրա խռնվում էին զբօսնողների խմբիկներ: Դրանք իրարուց ջոկվում էին թէ արտաքուստ և թէ ներքուստ: Պճնասէր, թեթևսոլիկ «ջահիլները» նոյնգունակ ընկերուհիների հետ զբօսնում են առանձին, դրանցից աւելի հասակաւորները, դարձեալ պճնասիրի արտաքուստով, բայց առաջիններից աւելի ծանրաբարոյ, մի քիչ մաշված դէմքերով, ճեմում են առանձին, ուսանողները չեն պակասում այդ տեղից իրանց խմբերով: Ժվժվոցի, հռհռոցի և կրկչալու քաղցր ու ախորժ ձայները, ուսանողների ջերմ վիճաբանութեան աղաղակը, թաւաղների անհեղապոչ պատմութիւնները «սոմեխների» մասին, այս բոլորը մի այնպիսի աղմուկ էին գոյացնում, որ բոլորովին խլացնում էին ծերունիների, առանց այն էլ թոյլ, կըխ…կըխ…ոցը: Սրանց թւում և պ. Նահապետեան էր հաղում իր ամբողջ կրծքից:

—Աղխս արգ անեմ, դարձաւ երեցփոխ Գ. իր մօտ, նստարանի վրա, թեկն տուած Նահապետեանին, ինի վուր լուսահոգի Ներսէս կաթուղիկոսը Բիսարաբիէմին շնորհ բերեց քաղաք՝ Վանքի ժամումը մեր գլխին մինձ սնէծք քարոզից՝ Աստու պատուհասի գաք, կօսէ, թէ վուր հաւուց լիզուն թողնիք,

ժամանակութեան, հեղինակութեան չը ճանաչելը, Թագաւորում է փոխադարձ երկպառակութիւն, փոխադարձ նախանձ ու միմեանց ոչնչացնելու ձգտումը, նկատւում է ընկերակցական որ և է յատկութիւնների բացակայութիւնը, ուրեմն բացակայ են որ և է քաղաքակրթական ամենատարրական սկզբունքները,—այդ այն պատճառով է, որ նոյն յատկութիւնները տիրապետում են և հայ ընտանիքում:

Ուզում էք բարոյական, մտաւոր և հասարակական տեսակէտից վերանորոգել հասարակութիւնը,—նախ նոյն հիմունքների տեսակէտից վերանորոգեցէք ընտանիքը:

Հասարակութիւնը,—բոլոր ընտանիքների գումարումն է:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐԱՆՈՑԸ

Շատ շատերը գանգատւում են, որ ընդհանրապէս հայ աշակերտները բարեկրթութեան կողմից շատ ստոր աստիճանի վրա են գտնվում, որ նրանք մարդավարի լինել անկարող են, որ նրանց բերանից հայհոյանքները անպակաս են և առանց այլ և այլութեան հարուածում են ուսումնարանի վարչութիւնը:

Ի հարկէ, ուսումնարանի վարչութիւնը պիտի ունենայ իր ազդեցութիւնը, բայց այդ ազդեցութիւնը որոշ սահմանից անցնել չէ կարող: Ուսումնարանի վարչութիւնը պիտի աշխատէ, որքան կարելի է, աշակերտների բերանից արմատախիլ անել հայհոյանքները, անքաղաքավարի վարմունքները և այլն: Միւս կողմից աշակերտի ընտանեկան կեանքը, ընկերական շրջանը նոյնպէս շատ մեծ ազդեցութիւն ունի: Հարցը չենք ուզում ընդհանուր տեսակէտից քննել, այլ ցանկանում ենք մասնաւորապէս կանգ առնել մի այնպիսի հանգամանքի վրա, որից և կախված է մեծ մասամբ Երևանի Թեմական դպրանոցի սաների բարեկրթութիւնը:

Բազմաթիւ պատճառներից մէկն էլ կարելի է համարել ուսումնարանի տեղը: Երևանի Թեմական դպրոցը գտնվում է քաղաքի մի յետընկած ծայրում, ս. Սարգիս եկեղեցու գաւթում: Աշակերտներից շատերը սովորված են լինում ձմեռվայ սառնամանիքի ցրտերին 2—3 վերստ ճանապարհ անցնել, այն էլ քաղաքի ամենակեղտոտ փողոցներով: Այդ դեռ ոչինչ: Աշակերտների մի մասը Թուրքաց մէչլիքի մօտով է անցնում, որտեղ շատ անգամ նրանց սպառնում է Թուրքի լաճակների հետ կռիւ բռնելու վտանգը. միւս և անհամեմատ մեծ մասը սովորված է լինում անցնել մայդանով, դիժի-վիժի ծախողների, մկիտանների, աշպազների և փալանդուզների խանութների առաջով: Հայ աշակերտի ընտանեկան և ընկերական շրջանը առանց այն էլ հայհոյանքների և անվայել վարմունքների կրթարան է: Փոխանակ աշխատելու, որ այդ աշակերտները որքան կարելի է հեռու կենան հայհոյանքներից, և բարեկիրթ մարդկանց շրջան մտնեն, մենք ստիպում ենք մեր աշակերտներին աշպազխանաներով, մկիտանխանաներով և դիժի-վիժի ծախողների մօտով ամեն օր անց ու դարձ անել:

Ի՞նչեր ասէք որ չէ լսում այդ հիմնարկութիւնների առջևից անցնողը, ինչ հայհոյանքներ, ինչ լիրբ վարմունքներ տեսս, որ այստեղ տեղի չեն ունենում:

Ամեն օր աշակերտը ականատես է լինում այն բոլորին, ինչ որ այնտեղ կատարվում է, նա կամաց կամաց ընտելանում է այդ բոլորին և կարծում է որ ուրիշ կերպ չէ էլ կարող լինել: Այժմ արի և աշակերտից պահանջիր, որ նա բարեկիրթ լինի: Հօ սուրբ կարապետը չը պիտի տայ բարեկրթութիւնը....

Միանգամայն անհրաժեշտ է, որ Երևանի Թեմական դպրանոցի տեղը փոխվի,—այլապէս անկարելի է բարեկիրթ աշակերտներ ունենալ և միանգամայն անիրաւացի կը լինի այդ պահանջը: Ոչ ոք չէ կարող չը համաձայնվել, որ ուսումնարանը պէտք է փոխադրել քաղաքի կենտրոնը: Բայց բոլորն էլ ասում են՝ միջոց չունենք, փող չը կայ. որտեղից ձեռք բերենք 20,000 րուբլի՝ նոր ուսումնարան կառուցանելու համար: Ուսումնարանը առանց այն էլ նիւթական նեղ դրութեան մէջ է, ուր մնաց որ 20,000 րուբլի ծախսէ նոր շինութիւն կառուցանելու համար: Այո, այդ ճիշտ է, որ ուսումնարանը իր արդի նիւթական միջոցներով միանգամայն անկարող է այդ բանին ձեռնարկել, կաւելացնենք մինչև անգամ, որ դեռ շատ ու շատ տարիներ, եթէ չասենք յաւիտեանս յաւիտենից ուսումնարանը այդ բանը չէ կարող անել: Երբէք նա չէ կարող միանուագ 20,000 րուբլի ծախսել այդ գործի համար:

Մեր կարծիքով այդ գործը հասարակութեան անմիջական աջակցութիւնն է պահանջում. հասարակութիւնը պիտի առանց հոգաբարձութեան վրա յոյս դնելու գործին ձեռնարկէ: Ով կարող է ասել, որ Երևանը չէ կարող տարէնը 1000 րուբլի, 1500 րուբլի ժողովել այդ նպատակով: Եթէ Երևանը կարող է ունենալ իր բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղը 800 րուբլի եկամուտով, կարծում ենք որ այդ նոյն քաղաքը տարէնը առանց մի որ և է դժուարութեան կարող է 1000—1500 րուբլի յետ ձգել: Այդպիսով գանէ յոյս կունենանք որ մի 10—15 տարուց յետոյ ուսումնարանի նոր շինութիւնը կառուցանելու համար կունենանք 20,000 րուբլի:

Լաւ բան է բարեգործական ընկերութիւնը, նպատակը աւելի քան գովելի է, անհրաժեշտութիւնը ակներև է. բայց մեր կարծիքով աւելի անհրաժեշտ է ուսումնարանի նոր շինութիւնը, ամենից առաջ այդ բանի մասին պէտք էր հոգալ: Բայց էլի ուշ չէ:

Այժմ պէտք է հասարակութեան ինտելիգէնտ և վաճառական ներկայացուցիչներից մի խումբ կազմակերպվի, որը կարողանայ մի ընկերութիւն կազմել վերոյիշեալ նպատակով: Այդ ընկերութիւնը շատ հեշտութեամբ տարէնը կունենայ անդամավճարներից 1000 րուբլի, եթէ ոչ աւելի. բացի այդ թեմական դպրոցի ուսուցչական խումբը տարէնը անպակաս 1 կամ 2 ներկայացում կը տայ այդ նպատակով: Տարուց տարի եկամուտը շահով տալով, 10—15 տարուց յետոյ կը գոյանայ մի պատկառելի գումար, որով կարելի է քաղաքի ամենալաւ տեղում գետին գնել և ուսումնարան կառուցանել:

Ժողովրդի զանազան դասակարգերին պատկանող անդամները այդ հարցով հետաքրքրվում են և մեզ շատ անգամ է պատահել այդ նիւթի վերաբերեալ խօսակցութիւն ունենալ, և միշտ ամենքն էլ յայտնում են իրանց լիակատար պատրաստականութիւնը այդ գործին աջակցելու իրանց ուժերի չափով:

Թո՛ղ Երևանի հասարակութիւնը այդ գործին ձեռնարկէ իր ներկայացուցիչների միջոցով և երբ ուսումնարանը կը տեղափոխվի, այն ժամանակ Երևանը մի մեծ քայլ արած կը լինի առաջադիմութեան և բարեկրթութեան ասպարիզում:

Երևանի ապագան ուսումնարանի տեղը փոխելուց է կախված գլխաւորապէս: Յանուն ապագայ սերնդի բարեկրթութեան՝ պէտք է այդ գործը գլուխ բերել:

Մ. Մուսինեանց

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Փետրվարի 20-ին

VIII հնագիտական ժողովը բացվեց յունվարի 9-ին և տևեց երկու շաբաթից աւելի: Այդ ժողովը համարեա աննկատելի կերպով անցաւ. մեծ ամսագիրներից շատերը մի խօսք անգամ չը գրեցին նրա մասին, շաբաթաթերթերն էլ համարեա լռութեամբ անցան, բաւականանալով միայն նրանով, որ հաղորդեցին ժողովի բացվելու լուրը: Պէտք է խոստովանվել, որ ժողովը արժանի էլ չէր աւելի մեծ ուշադրութեան: Ժողովում կարդացված զեկուցումների մեծ մասը վերաբերում էին աննշան և անհետաքրքրական հարցերին: Անդամների թիւը շատ էր, մօտ 370, բայց՝ ուրիշ հնագիտական ժողովներին մասնակցողների ասելով, այս անգամվայ ժողովը համեմատաբար շատ աղքատ էր նշանաւոր գիտնականների կողմից: Հնագիտութիւնը, կամ աւելի լաւ է ասել՝ այն բոլորը, որ սովորաբար հնագիտութիւն է անւանւում, մեզ, հասարակ մահկանացուներիս համար չոր և ձանձրալի մասնագիտութիւն է, միայն յայտնի գիտնականների ընդհանուր տեսութիւնները, հիմնված հնագիտական փաստերի վրա՝ մեզ կարող են հետաքրքրել, իսկ Մոսկվայի ժողովը լսողներին կերակրում էր մեծ մասամբ չոր ու ցամաք ռեֆերատներով բիւզանդական—եկեղեցական հնութիւնների մասին: Նոյն բնաւորութիւնն ունէր և ժողովի առթիւ բացված հնագիտական ցուցահանդէսը: Պարոններ հնագէտները Մոսկվացիների ուշադրութիւնը գրաւում էին ոչ թէ իրանց ռեֆերատներով, այլ ճաշերով. այսօր Կրեմլի պալատումն են ճաշում, վաղը գեներալ-նահանգապետի մօտ են հրաւիրված, միւս օրը քաղաքագլուխն է ճաշկերոյթ տալիս քաղաքի կողմից և այսպէս մինչև վերջը: Ինչպէս տեսնում էք հնագէտները միակողմանի չեն, միայն հնութիւններով չեն զբաղվում, միանում են հինը նորի հետ: Առհասարակ հնագիտական ժողովը հանդիսաւոր կերպով անցաւ: Միաժամանակ Պետերբուրգում հաւաքված բնագէտների ու բժիշկների ժողովում մասնակցողներից մէկն ասում էր, որ այդ ժողովը Մոսկվայի հնագիտական ժողովի հետ համեմատելով շատ համեստ կերպարանք էր կրում, ի հարկէ արտաքին կողմից:—Հայ ընթերցողների համար կարող է հետաքրքրական լինել Հնագիտական ժողովի արևելեան հնութիւնների բաժնում պ. Գ. Խալաթեանի կարդացած զեկուցումը «Հին հայերի մի նոր աստուածու—Ա ն գ ե ղ ի մասին»: Պ. Գ. Խալաթեան համաձայն չէ Մովսէս Խորենացու հետ, որ Անգեղ անունը բացատրում է իբրև տգեղ: Ժողովրդական երգերի այն հատուածները, որ պատմագիրը բերում է Անգեղ տուն նախարարութեան առասպելական ցեղապետ Տորք Անգեղի մասին, դիցաբանական բնաւորութիւն ունեն, այնպէս որ կարելի է կարծել թէ Անգեղ մի որ և է աստուածու անուն է, այն է՝ պատերազմի աստուծու: Եւ իրաւ, Աստուածաշունչի (Թագաւոր. Դ. գիրք. գլ. 17) այնտեղ, որտեղ բնագրում գրած է Ն ե ր գ ա լ (ասորոց պատերազմի աստուածը), որ համա-

---

կոսէ, ու վրացեվար եա թէ չէ ֆրանցուզեվար խօսիք, կոսէ: Հիմի, աղէս արդ անիմ, մէ թամաշա արա, օզօրմի քու հօրը սրանց—մասնաւորս աչքից անցնողներին, արա թէ մէ բանով ջոգվէն բօնժուրներէմէն:

—Էհ՜, օրհնածի վարժի, պ. երեցփոխ, ուղղը թողէլ ես, լաւի վռաեմէն իս քաշ տալի, տօ մարդ Աստըծոյ, թէկուզ մէկծոները խօսին, գլուխն իրանցը քարը, համա Աստծէմէն խիղճէ, վաւ իրանց եկեղեցին, բարին ու բարեգործութիւնը սիրին, քրիստոնէի մէ նշան ունենան: Գրանցմէն հաւատութիւնը կի չէ, մարթութիւն էլ է հիւայի, դու սրան վայ տու, խօսքը դանութեամբ ամփոփեց բարեգործական ընկերութիւնների անդամ պ. Նահապետը:

Այդ իսկ միջոցին մի խումբ տուուղ մարդկանց հետ զբօսնում էր պ. Բախտաւորեանցը: Նա այնքան ծանրախոհ, հպարտ և վայելուչ կերպարանք էր տալիս իր դէմքին, շարժուածքներին ու խօսակցութեանը, որ շատ մարդկանց զարմացնում ու հիացնում էր:

—Այ, սա քու ասածներու նման չէ, բացականչեց զմայլված Նահապետը, դառնալով իր խօսակցին: Սա մեր ջահիլների աստղն ու արեգակն է: Օ՛հ, էսքան խելօք, շնորքով, ուսումով ու ազգի համար իր գլուխը բաղու դնող ձիւ կու ճարիս էնգիրդունիւսմը:

—Պատիւ ունիմ, պ. Նահապետ, ընդհատեց Նահապետի նորքոյը Սիմէօն Սէրգէյիչը մօտենալով և ապա շնորհալի ծանրութեամբ թօթվեց նրա ցանքած ձեռքը:—Շատ ցաւում եմ, որ մի քանի չափազանց կարևոր գործեր ինձ արգելում են ձեր տան ճաշախելու և խորին յարգանքս մատուցանելու: Ցաւում եմ, որ. Սրբուհու Թանկագին առողջութիւնը շատ լաւ է:

—Լաւ ենք, շատ լաւ ենք, վարժի. համա դու էլ շատ ծանր իս ժամ գալի, դու գիդիս խօ ինչքան ենք ուրախանում քու գալու վրա: Էդ թողնենք, էսօր ճաշին ինձ մօտ վօնց իս, գիմեց բարեխօսրս Նահապետը համարեա թէ խնդրելով:

—Օ, մեծ ուրախութեամբ, անպատճառ, շատ ուրախ եմ: Բայց ինչպէս, ինչով պիտի կարողանամ պատասխանել, յարգոյ Նահապետ, ձեր այդ դէպի ինձ ցոյց տուած անհուն հիւրասիրութեան փոխարէն, աւելացրեց պ. Բախտաւորեանցը շատ քաղցր ժպիտով, թէև այդ ժպիտը միշտ չէր աջողվում արտայայտել անհնազանդ շրթունքների վրա:

—Վօնչինչով, վարժի, վօնչինչով իսի վուր քիզ խնդրում ենք, շնորքը բերէք մեզ մօտ:

—

Ժամի ուղիղ երկուսին Սիմէօն Սէրգէյիչը պ. Նահապետի նախասենեակում պալտօն ծառայի վրա շըպրտելով, մօտեցաւ հայելուն, ուղղեց կոկիկ ֆրակը, սևաթոյր շքեղ մազերն ու մօրուքը և ըստ սովորութեան մի հնգանոց սեղանի վրա դնելով ներս մտաւ փարթամ և նուրբ ճաշակով կահաւորած դահլիճը: Ոսկի, արծաթ, մետաքս, թաւիշ և իւղաներկ թանգագին պատկերները խաղացնում էին աչքածակ հիւրի աչքերը և զարթեցնում էին նրա սրտում բուռն զգացմունքներ....

—Օ՜հ, ինչ չաղ պատառ է, մտածում էր նա ամեն անգամ աչքերը գայլի պէս չռելով:

Դահլիճում ոչ ոք չը կար: Հիւրն առանց քաշվելու, ինչպէս իր տանը, ընկաւ փափուկ դահաւորակի խորքը: Այս անգամ անտարբերութեամբ, մինչև անգամ ծուլութեամբ դէս ու դէն գցեց հայեացքը, մի փոքր յօրանջեց և ապա ձեռքը մեկնեց դէպի ծանօթ ալբօմը, նայեց աչքի ծայրով սառը, անհոգի լուսանկարչական պատկերների վրա ու էլի յետ իր տեղը դրեց:

—Այս օր էլ դատարկ, դատարկ դուրս տանք, այս օր էլ յետաձգեմ. չէ, այսօր կամ երբէք... «դանդաղել» խօսքը, պիտի բոլորովին այսուհետև դուրս պոկեմ իմ ուղեղի բառականոնից... ինչ... թողնեմ ես բաց աչքերովս, որ առաջինս յափշտակեն սրա... Նրա դէմքը ալեկոծվեց, տաղտկութիւնը, որ մի բոպէ առաջ նրան զզվեցնում էր, հիմա, մի ակնթարթում անհետացաւ. անհայտին մի հոսանք անցաւ նրա երակներում:

Անդառնալի վճռականութիւն էր շնչում նրա դէմքը. վեր թռաւ նստած տեղից և շտապով դիմեց հայելուն, շտապով շինեց միրուքը, ծայրերը կոխեց բերանը և սկսեց կծել: Սպասում էր նա անհամբերութեամբ:

—Այսօր իսկ պիտի վերջ տալ, կրկնեց նա սաստիկ շեշտելով, կարծես, իրան աւելի խրախուսելու համար:

Այդ իսկ վայրկեանին նրա ականջը զգաց կանացի հագուստի դուրեկան շրշիւնը: Մի ակնթարթում նա իրան գտաւ, նրա դէմքը ոչ միայն անխռով անդորրութիւն, այլ և սիրալիր, մի և նոյն ժամանակ սովորական մտախոհ արտայայտութիւնը ստացաւ: Հեռացաւ հայելուց:

—Պարոն Բախտաւորեան, ներեցէք խնդրեմ, ստիպեցի ձեզ սպասել և մենակութեան տաղտկութիւնը կրել, ուրախութեամբ մօտեցաւ Սրբուհին և մեծ մտերմութեամբ մեկնեց իր սիրուն ձեռքը:

—Այո, օրիորդ, ինձ շատ դժբախտ կը զգայի, եթէ իրօք ես մենակ լինէի. ձեր ալբօմում ձեր կենդանի տիպարը բաւական էր ինձ նորոգելու այն բոլորը, ինչ որ զգացել ու մտածել էի ձեզանից հեռու, բայց ձեր մասին:

Ամօթխածութեան շառագոյնը ներկեց անմեղ Սրբուհու թշերը, խոշոր աչքերը գետին գցած, վախելով սպասում էր օրհասական վայրկեանին, որի պատճառով, գուցէ, շատ գիշերներ էր լուսացրել:

Իսկ Բախտաւորեանցը, յաղթական ժպիտը խաղացնելով դէմքին, վճռեց մաքուր վերջ տալ իր տատանմունքներին: Ոգևորվելով հմտութեամբ իր այս առաջին քայլից արդէն նկատեց գործի աջող վախճանը:

—Եթէ միայն քաջութիւն, յոյս, ամենաչնչին յոյս անգամ ունենայի սիրտս ձեր առաջ բանալու, անքուն, տաժանելի գիշերների մասին խօսելու... Բախտաւորեանցը կանգ առաւ իր, երևի հարիւր անգամ ուրիշ տեղերում գործ դրած, խօսքերի ազդեցութիւնը նկատելու համար:

Սրբուհին գունատվեց, տենդային դողը ցնցեց նրա ամբողջ մարմինը և նա մեքենաբար ընկաւ բազկաթոռի մէջ:

—Սրբուհի, հոգիս, մի խօսք, դաժան կամ աւետաբեր հրեշտակի խօսք.... Բախտաւորեանցն ընկաւ ծնկների վրա, Սրբուհու անպաշտպան ձեռքը շրթունքին մօտեցնելով աղաչում, պաղատում էր նա, այս անգամ, գուցէ սրտանց, անկեղծօրէն: Սրբուհին զգաց իրան, բայց լուռ էր. միայն բախտաւոր ժպիտը լուսաւորում էր նրա սիրուն դէմքը:

Այդ դրութեան մէջ՝ ներս մտաւ պ. Նահապետը:

—Էդ ինչ է.... վա՜... ձիդու գլխու... էդ լաւ չէ... բաս իս, բաս մէրդ... չէ... մինձ ամօթ ձիզ ամա:

—Հայրիկ, պապա, ուրախ ուրախ մօտ վազեցին սիրահարները դէպի Նահապետը:

—Ո՞վ է չարանում.... իս շատ էլ ուրախ իմ... համա.... ա՛հ, ջահիլներ.... դէ... մօտ եկէք.... սիրով զօրանաք... էլ ինչ ասեմ.... միասին պառվիք:

(Կը շարունակվի)

պատասխանում է յունաց Հէրակլէսին) հայերէն թարգմանութեան մէջ կարդում ենք Ա ն գ ե ղ: Բացի դրանից ապացոյց դրան կարող է լինել և այն, որ Սեբէոս պատմագիրը Անգեղին աստուած է անուանում: Պ. Գ. Խալաթեանը ենթադրում է, որ հարաւ-արևմտեան Հայաստանում պաշտելիս են եղել Անգեղ աստուծուն, որի պաշտամունքը կարող էր անցած լինել այդտեղ ասորեստանցիներից նըրանց արշաւանքների ժամանակ այնպէս, ինչպէս հաւանականօրէն Հայաստանի այդ մասում ասորոց կրօնի ազդեցութեան տակ տարածվել է և ուրիշ ասորա-բաբելական աստուածների, օրինակ Բաալի (համ. հայոց բաղն-ա-տուն, բաղ-ա-հովիտ) պաշտամունքը:

Յունվարի 29-ին վրացի ուսանողները տուեցին իրանց սովորական երեկոյթը Ազնուականների ժողովարանի մեծ դահլիճում: Ես ուշ գնացի երեկոյթին, լսում էի Դ. Դրիլի հրապարակական դասախօսութիւնը «Нищіе духомъ», որ յետոյ տըպվեց Գասպրինի շաբաթաթերթում: Չը հասայ ներկայացմանը և ազգային երգերին: Ներկայացրել էին Ա. Ցագարելիի «Էլ այն ժամանակները չեն» (պիէսայի անունը թարգմանում եմ ռուսերէնից «Не тѣ ужъ нынче времена») պիէսայի առաջին երկու գործողութիւնները: Ներկայացման մասին ոչինչ չեմ կարող ասել, որովհետև ներկայ չէի: Երգեցողութիւնը լսողների ասելով և լրագիրների գրելով շատ լաւ է անցել և հասարակութեան վրա լաւ տպաւորութիւն է արել: Երգեցողութիւնից յետոյ ցոյց տուեցին կենդանի պատկերներ վրացիների գրականութիւնից ու կեանքից վերցրած: Կենդանի պատկերները անաջող էին. անցեալ տարի աւելի աջող էին: Երեկոյթը վերջացաւ պարահանդէսով, որ սկսվեց լեզգինկայով: Հասարակութեան պահանջով ժամի 2-ին նորից լեզգինկա պարեցին: Պարում էին վրացնակ չոբերով:—Վրացիք ծախսել էին մօտ 1,500 րուբլ. որքան եկամուտ ունեցան հաստատ չը կարողացայ իմանալ: Երեկոյթի ժամանակ կարգադրիչներից մէկը ասում էր, որ մօտ 1000 ր. զուտ արդիւնք կունենան, մի ուրիշ վրացի ուսանող՝ թէ եկամուտը հազիւ ծածկեց ծախսը: Մի քանի օրից յետոյ մի ուրիշ կարգադրիչ ինձ ասեց, թէ հաշիւները վերջացնելուց յետոյ դուրս եկաւ, որ զուտ արդիւնք մնացել է մօտ 500 ր. իսկ այժմ ասում են, որ ոչ միայն զուտ արդիւնք չեն ունեցել, այլ և վնասվել են, դեֆիցիտ է ստացվել. վերջին լուրը պէտք է ամենաճիշդը համարել: Ասում են Պետերբուրգում թէ հայերը և թէ վրացիները սովորութիւն ունեն աւելացնել արդիւնքի իսկական քանակութիւնը, նայելով դրա վրա իբրև պատւի խնդրի վրա: Եթէ այդ ճիշդ է, շատ ցաւալի է: Ուսանողները իրանց չը պէտք է թոյլ տան այդպիսի երեխայութիւն: Եթէ ամօթ են համարում դեֆիցիտով փակւող երեկոյթներ տալը, թող օգտվելով փորձից հետևեալ անգամները աւելի խոհեմ և համեստ վարվեն. անաջող փորձը ոչ ոքի ամօթ բերել չէ կարող: Պէտք է ենթադրել, որ այստեղի վրացի ուսանողները եկող տարի կօգտվեն այս տարվայ փորձից: Ուսանողները ժամանակ և ոյժ են կորցնում, հասարակութիւնը փող է տալիս ոչ թէ նրա համար, որ փայլուն երեկոյթ սարքեն, այլ չքաւոր ուսանողներին օգնելու:

Տ. Ց.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուս լրագիրները հաղորդում են որ այս օրերս ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՍՈՒՄ մի ընտանիքի բոլոր անդամները և ճաշի ժամանակ հրաւիրված հիւրերը՝ հիւանդացան խոզի ապուխտը ուտելուց յետոյ: Ինչպէս յայտնի է խոզի մսի մէջ, մանաւանդ խոզի ապխտած մսի մէջ, զարգանում են տ ր ի խ ի ն ասված փոքրիկ կենդանիները, որոնք մարդու արիւնը մտնելով՝ արագ կերպով բազմանում են, վարակում են արիւնը և մարդը մի քանի ժամվայ ընթացքում մեռնում է: Վլադիկավկասում ապրող գեներալ Սուրինովի ընտանիքը այդպիսով վարակվեց խոզի ապուխտ ուտելուց յետոյ: Հիւանդացան՝ Սուրինովի կինը, նրա երկու աղջիկները, օֆիցեր Զէրնով, որը պսակված է այդ աղջիկներից մեծի հետ, և վերջապէս սրանց մօտ ապրող տիկին Իվանովա: Կրտսեր աղջիկը արդէն վախճանվեց սաստիկ տանջանքներում, իսկ միւսները անյուսալի դրութեան մէջ են: Տրիխինով վարակված խոզի ապուխտը մեծ քանակութեամբ ուրիշ տեղից էր բերված: Այժմ, երբ տօն օրերը մօտենում են, զգուշացնում ենք և Թիֆլիսի բնակիչներին, մանաւանդ խոզի ապխտած միս (վետչինա և կոլբաս) ուտելուց, քանի որ այդ մթերքները մեծ մասամբ ուրիշ տեղերից են բերվում և կարող են վարակված լինել տրիխինով, որով թունաւորվելուց առաջացած մահը սարսափելի է լինում և որի դէմ բժշկական գիտութիւնը կատարելապէս անզօր է:

—

Կիրակի, մարտի 4-ին, կայացաւ ԹԻՖԼԻՍԻ «Հայուհեաց Բարեգործական» ընկերութեան վարչութեան անդամուհիների ընտրութիւնը: Ընտրվեցան վարչութեան անդամուհիների պաշտօնի համար տիկիններ՝ Նադեժդա Ալիխանեան (ատենապետուհի), Սրբուհի Երիցեանց, Հեղինէ Ալթունչեանց և Վարվառէ Բոտինեանց (գանձապահ), իսկ փոխ-անդամուհիներ ընտրվեցան՝ օրիորդ Մարիամ Զիթախեանց, օրիորդ Մարիամ Մատինեանց և տիկին Դարիա Յովհաննիսեանց:

—

ԶԱՔԱԹԱԼԻՑ մեզ գրում են մարտի 4-ից. «Զաքաթալից 22 վերստ հեռաւորութեամբ Բալաքան գիւղում, կէս օրից յետոյ ժամը 6-ին սպանեցին մի սղնախեցի հային: Սպանութեան պատճառը դեռ. յայտնի չէ: Զաքաթալից 27 վերստ հեռաւորութեամբ Կատեխ գիւղում յունվարի 13-ին սպանեցին գիւղացի Պօղի Մկրտումեանցին: Նա վերցնում է քսակ և չանաղ և գնում է բրինձ չափելու. նրա ընկերը մինչև երեկոյ սպասում է և տեսնելով, որ գնացողը չէ վերադառնում, իսկոյն յայտնում է տանուտէրին, իսկ յետոյ գաւառապետին: Երկու օր որոնելուց յետոյ չեն գտնում. մի ամիս որոնելուց յետոյ գըտնում են նրա դիակը նոյն գիւղից 5 վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող Ղարա-չայ գետի մէջ: Մինչև դիակի գտնվելը բանտարկված էին 7 հոգի: Այժմ բոլորն էլ ազատ շրջում են: Վերոյիշեալ դէպքից մի քանի օր յետոյ Կատեխ գիւղից 4 վերստ հեռաւորութեան վրա սպանեցին մի հայ կառապանին և ձիերը տարան: Փօստի կապալառուն ձիերի գինը ստացել է: Դեռ յանցաւորներից ոչ մէկին չեն գտել: Բալաքան գիւղում մի մուղան ամուսնանում է, աղջկայ հօրից ստանալով մի արծաթեայ գօտի, 60—70 ր. արժողութեամբ: Մի քանի ամսից յետոյ մուղանի կինը մեռնում է: Աղջկայ հայրը պահանջում է գօտին, բայց փեսան չէ կամենում վերադարձնել: Այդ պատճառով սկսվում է կռիւ, որի ժամանակ սպանվում է աղջկայ բարեկամներից մէկը և երկուսն էլ վիրաւորվում են: Տղայի կողմից նոյնպէս վիրաւորվում են երեք հոգի: Այժմ այդ գիւղում հինգ վիրաւորվածներ կան, անյուսալի դրութեան մէջ»:

—

Կովկասեան Ֆիլոկսէրային Մասնաժողովը յայտարարում է, որ համարում է ֆիլոկսէրայով վարակված՝ Քութայիսի և Շօրապանի գաւառները հետևեալ սահմաններում. հ ի ւ ս ի ս ի ց՝ լեռնային շղթան, որը բաժանում է Րիօն և Կվիրիլա գետերի հովիտը Դադիրուլա, Խիխամթա և Սացալիկո սարերի գագաթներից, Նակերալի լեռնաշղթան և Թավշալի ճիւղը, այդտեղից սահմանը կտրում է Րիօն գետը և տարածվում է մինչև Խվամլի սարը, իսկ այդտեղից մինչև Ցխենիս-ծղալի գետը. ա ր և մ ո ւ տ ք ի ց՝ Ցխենիս-ծղալի գետը. հ ա ր ա ւ ի ց՝ Րիօն գետը, մինչև Կվիրիլա գետի հետ միանալը և Կվիրիլա գետը. ա ր և ե լ ք ի ց՝ Կվիրիլա գետը, մինչև նրա միանալը Պրոնա գետի հետ, ապա Պրոնա գետը, լեռնաշղթան որը բաժանում է Կվիրիլա և Ձիրուլա գետերը և լեռնաշղթան, որը բաժանում է Թիֆլիսի նահանգը Քութայիսի նահանգից մինչև Սիրխ-Լիքերտօ սարը: Բացի սրանից Մասնաժողովը համարում է կասկածաւոր, ֆիլոկսէրային վարակման տեսակէտից, ամբողջ Քութայիսի նահանգը, դրա հետ միասին ամփոփելով և Սուխումի ու Բաթումի շրջանները:

—

Հայ սիրողների խումբը Բագւում մտադիր է մի ներկայացում տալու յօգուտ տաղանդաւոր դերասան Ադամեանցի: Անշուշտ Բագուի հասարակութիւնը կը շտապի ներկայ լինելու ներկայացմանը:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 6-ին մի ուսուցիչ պ. Ս. ատրճանակի երկու հարուածով վիրաւորել է իր կնոջ: Նա կալանաւորված է. պատճառները ճիշդ յայտնի չեն»:

—

Բագու քաղաքում սաստիկ կերպով տարածված են ռև և հասարակ ծաղիկ հիւանդութիւնները, որոնցից առաջինը վտանգաւոր է համարվում և արդէն երկու հասակաւոր մարդիկ զոհ են գնացել նրան: Քաղաքային ուսումնարանական բժշկի կարգադրութեամբ պատուիրված է դպրոցների վարչութիւններին, որ բոլոր աշակերտներին և աշակերտուհիներին, որոնց ծաղիկը չէ պատուաստած, անյապաղ պատուաստել տան:

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալ պատասխանը ՇՈՒԼԱՎԵՐ գիւղից: «Ձեր լրագրի այս տարվայ 8-որդ համարի ներքին լուրերում տպված էր մի լուր Շուլավերում յունվարի 4-ին կատարված եղեռնագործութեան մասին, որի մէջ, լրատուի խօսքերին նայելով, դեր խաղացողը իբր թէ մի կ ի ն է եղել: Այդ լուրը կատարելապէս սխալ է: Այն անձը, որին վիրաւորել են, ժամը 8-ին երեկոյեան, գնում է մի պարոնի տուն, որտեղ հրաւիրված է լինում ընթրիքի. յանկարծ ճանապարհին պարոնի վրա յարձակվում են երկու անձինք, որոնք նրա վաղուցվայ թշնամիներն էին, խլում են նրանից արծաթեայ գօտին, մի և նոյն ժամանակ տեսնելով թէ իրանց զոհը չէ կամենում անձնատուր լինել, դաշոյնով հարուածում են նրան, չորս տեղ վէրք հասցնելով նրան: Գործը յանձնված է քննիչին: Բայց լսվում է որ միջնորդ մարդիկ աշխատում են հաշտեցնել երկու կողմերն էլ»:

—

Մենք լսում ենք որ այս օրերս մի Թիֆլիսաբնակ հայ-լուսաւորչական կին՝ կաթօլիկ կրօնն է ընդունել:

—

Ֆրանսիական օպերէտային խումբը յայտնում է որ սկսելու է իր ներկայացումները ԹԻՖԼԻՍԻ Թատրօնում մարտի 16-ին:

—

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ ստացանք երէկ, մարտի 9-ին, հետևեալ տխրալի հեռագիրը: «Այսօր առաւօտեան, երկաթուղային կայարանում, յանկարծակի վախճանվեց մեր յայտնի երաժիշտ Կորգանով»:

—

Անկասկած «Հայերէն գրքերի ընկերութեան» բոլոր անդամները, և նոյն իսկ կողմնակի անձինք վաղը, կիրակի օր, կը շտապեն Թիֆլիսի դումայի դահլիճը, առաւօտեան 11 ժամին, հետաքրքըրվելու համար ընկերութեան վարչութեան գործունէութեամբ.... Մի քանի փոքրիկ գրքոյկներ ամբողջ տարվայ ընթացքում,—ահա այդ գործունէութիւնը:

—

Պօլսից մի քանի լուրեր են հաղորդում դերասան Ադամեանի հիւանդութեան և օգնութեան կարօտ լինելու մասին, և դրա հետ միասին օգնութիւնը Կովկասից են սպասում: Զարմանում ենք. միթէ չեն ամաչում պօլսեցիները. նոյն իսկ իրանց կարծիքով հայոց բեմի պարծանքը, հիւանդ է, օգնութեան կարօտ է, նրան անմիջական օգնութիւն է հարկաւոր, և այդ մարդիկ փոխանակ անմիջապէս օգնութիւն հասցնելու, անպատճառ մուրացկանի նման սար ու ձոր են ընկնում՝ օգնութիւն խնդրելու: Պօլիսը անընդունակ է նոյն իսկ մի մարդուն օգնել.—բարոյական անկում չէ դա, ապա ինչ է: Զարմէ մնալ այդ բարոյապէս ընկած հասարակութեան մէջ,—ահա մեր խորհուրդը պ. Ադամեանին. նա շատ լաւ կանի, եթէ թողնի իր անսիրտ և անհոգի հայրենիքը և ուղղակի մեզ մօտ գայ: Թիֆլիսի հայոց բեմը սպասում է նրան:

—

Մեզ խնդրում են յայտնել, որ Թիֆլիսի ժողովարանում այսօր պ. Ադամեանի օգտին նշանակված կօնցէրտը այլ ևս չ է կ ա յ ա ն ա լ ո ւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բերլինից գրում են, որ Վիլհելմ կայսրը վըճռել է սրանից յետոյ աւելի յաճախ գումարել տալ պետական խորհուրդը, որպէս զի միջոց ունենայ աւելի մօտիկ ծանօթանալու ժողովրդի բոլոր դասակարգերի պէտքերին:

—Պրագայից գրում են, որ ուսանողութիւնը շարունակում է քաղաքական ցոյցեր անել, և քանի գնում են այդ ցոյցերը կատաղի կերպարանք են ընդունում:

—Վճռված է ֆրանսիական ամբողջ զօրքը զինաւորել մագազինային հրացաններով:

—Այս օրերս Բերլինում սպասում են անգլիական թագաժառանգ Ուէլսի պրինցի գալուն, և նրան ընդունելու համար մեծ պատրաստութիւններ են տեսնում:

—Բերլինից գրում են, որ կառավարութիւնը հաւանականաբար րէյխստագին ոչինչ նոր առաջարկութիւն չի անի զինուորական ծախսերը աւելացնելու, վախենալով որ այդ առաջարկութիւնը մերժվի:

—Պետերբուրգի ֆրանսիական դեսպան Լաբուլէի կինը այս օրերս վախճանվել է Պարիզում: Հանգուցեալի թաղումը Պարիզում շատ հանդիսաւոր կերպով և ահագին բազմութեան ներկայութեամբ է կատարվել:

—Գերմանական րէյխստագի կենտրոնի կուսակցութեան պարագլուխ Վինդհօրստ պնդում է, որ գեներալ Բուլանժէի Լօնդօնում եղած ժամանակ, նրա և իշխան Բիսմարկի մէջ տեղի ունեցան բանակցութիւններ:

—Պարիզի «Egalité» լրագիրը դատի է ենթարկված, որովհետև լրագիրը յարձակվել է գերմանական կայսր Վիլհելմի դէմ:

—Բացի անգլիական թագաժառանգ, Ուէլսի պրինցից, գարնանը կայցելէ Բերլին և իտալական թագուհին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շուտով կը հրատարակվի գերմաներէն լեզուով Կարմէն Սիլվայի (ռումինական թագուհու կեղծ անունը) մի նոր ռօման «Deficit» վերնագրով: Գործողութիւնը կատարվում է Անգլիայում:

* * *

Էմիլ Զօլայի հռչակաւոր ռօմանը «La bête humaine» այս օրերս հրատարակվեց Պարիզում առանձին գրքով: Ռօմանը շարունակում է ամբողջ Պարիզի հասարակութեան խօսակցութեան և մամուլի քննադատութեան առարկայ լինել:

* * *

Այս օրերս վախճանվեց Լօնդօնում, 86 տարեկան հասակում, յայտնի անգլիական վիպագրող Սմիտ: Մի 30 տարի առաջ նրա ռօմանները սաստիկ շատ էին կարդացվում Անգլիայում, ունենալով հազարաւոր ընթերցողներ, այն ինչ մի և նոյն ժամանակ Դիկէնսի և Տեկերէյի գրուածները հազիւ մի քանի տասնեակ ընթերցողներ ունէին:

* * *

Աստրախանեան հայոց մի լրագրում կարդում ենք հետևեալը. «Հռչակաւոր երգիչ պ. Ներսէս Շահլամեանց, որ Պետերբուրգի Գեղարուեստական Ակադեմիայի կողմից ղրկված է Նապոլի, այնտեղի երաժշտական մեծ վարպետներին մօտ կատարելագործելու համար իր հիանալի ձայնը, մտադիր է գալ Մարսէլ անցունել Զատկական տօնի օրերն: Երբ Մարսէլի հայ գաղթականութեան մէջ իմացվեց թէ առաջիկայ Զատկին պիտի լսեն պ. Շահլամեանցի ձայնը, գաղթականութեան անդամներից մի քանիսը անմիջապէս որոշեցին իրանց մէջ, որ ի պատիւ Շահլամեանցի իրանք ստանձնեն Նապոլիից Մարսէլ նրա երթևեկի ծախսերը»:

* * *

Մի տիկին հարցնում է բժշկին.

—Շատ հիւանդներ ունէք, պարոն բժիշկ.

—Այո, տիկին, բաւական շատ, և գրեթէ բոլորն էլ առողջանալու վրա են.... միայն նրանցից մի երկուս կատարելապէս անյուսալի են....

—Անյուսալի.... այո հասկանում եմ, երևի նըրանք ձեր վիզիտներին փող չեն վճարում:

* * *

—Ի՞նչ բան ամենից շատ հաւանեցիք Պարիզում, հարցնում է մի տիկին Պարիզի ցուցահանդէսից վերադարձած մի պարոնից.

—Ուղիղն ասեմ ձեզ, ամենից շատ այն բանը հաւանեցի, որ Պարիզ եղած ժամանակս՝ կինս ինձ հետ չէր, պատասխանում է ճանապարհորդ պարոնը:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 մարտի: Պետական կալուածների մինիստրութիւնը ներկայացնում է պետական խորհրդին մի նախագիծ, որ վերաբերում է արքունական հողերի վրա մասնաւոր հանքագործութեան մասին եղած կանօնադրութեան մէջ փոփոխութիւններ մտցնելուն և լրացնելուն:

ԼԻՎԵՐՊՈՒԼ, 7 մարտի: Նաւակառույցների բանւորների գործադուլը վերջացաւ:

ԲԵՐԼԻՆ, 7 մարտի: Կայսրը ընդունեց իշխան Բիսմարկի հրաժարականը բոլոր պետական պաշտօններից: Գեներալ Կապրիվի ընդունեց իշխան Բիսմարկի յաջորդի պաշտօնը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 8 մարտի: «С. Пет. Вѣд.» լուր է հաղորդում, որ շուտով պետական խորհրդի մէջ կը քննվի անտառների ընդհանուր պետական ա-

պահովութեան նախագիծը, կառավարութեան աջակցութեամբ: Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ գիմնազիական դասատւութեան պրօգրամայի փոփոխութեան նախագծները արդէն կազմված են և քննվում են առանձին յանձնաժողովի կողմից, որին ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը յանձնարարել է հետեւեալը.—պահպանելով կլասիկական ուսման այժմեան սիստեմը, կրճատել և պարզեցնել ծրագիրները, աշակերտների պարապմունքները աւելի թեթեւացնելու նպատակով. քերականական նիւթերի ուսումնասիրութիւնը կենտրօնացնել ստորին դասարաններում և աւելի ժամանակ գործ դնել կլասիկական հեղինակների ընթերցանութեան վրա բարձրը դասարաններում. հեշտացնել տան մէջ պատրաստվելու գործը. քննել աւելի համառօտ և աւելի պարզ դասագրքերի հարցը. դասատնային պարապմունքը կարգաւորել այնպէս, որ ժամանակ լինի մարմնամարզութեամբ, և եթէ կարելի է երաժշտութեամբ և նկարչութեամբ պարապելու. պարապմունքները աւելի հաւասար կերպով բաժանել շաբաթվայ օրերի մէջ, և քննել այն հետեւանքը, որ առաջ է բերել դասամների դաստիարակների գործունէութիւնը:

ԲԵՐԼԻՆ, 8 մարտի: Կօնֆերենցիայի երէկվայ նիստին իշխան Բիսմարկ ասեց իտալական պատգամաւորին. «Ապագայումն էլ Գերմանիան և Իտալիան կընթանան մի և նոյն ճանապարհով: Կայսրի և հրամանատար գեներալների երէկվայ խորհրդակցութեան գլխաւոր նիւթը վերաբերում էր այն հարցին, թէ ինչպէս պէտք է գործէ զօրքը բանւորական գործադուլների ժամանակ:

ՊԱՐԻԶ, 8 մարտի: Ֆրանսիական մամուլը իշխան Բիսմարկի հրաժարականին հանգիստ կերպով է վերաբերվում, ենթադրելով, դա աւելի Աւստրօ-Ունգարիային և Իտալիային է հետաքրքրում, քան թէ Ֆրանսիային:

ԼՈՆԴՕՆ, 9 մարտի: Հանքագործարանատէրերի և գործադուլ արած բանւորների ներկայացուցիչների մէջ այսօր համաձայնութիւն կայացաւ: Բանւորների ներկայացուցիչները ընդունեցին հանքատէրերի առաջարկութիւնը՝ մեծացնել վարձը այժմ և եթ 5%-ով և մինչև օգոստոսի մէկը էլի մեծացնել 5%-ով:

ՊԱՐԻԶ, 9 մարտի: Լիօնի կրէդիտը մարտի 25-ին ստորագրութիւն է բացում սերբիական $26^{1}/_{2}$ միլիօն ֆրանկի փոխառութեան համար:

ԲԵՐԼԻՆ, 8 մարտի: Իշխան Բիսմարկի հրաժարականի պատճառով տատանվող բօրսայի հանգիստ տրամադրութիւնը վերականգնվեց: Քաղաքական դրութեան վրա այժմ աւելի սառնասիրտ են նայում: Առհասարակ ենթադրում են, որ կայսերական կանցլերը շատ կարճ ժամանակ կը մնայ Բերլինում. կանցլերական պալատը դատարկելու բոլոր կարգադրութիւններ իշխանն արդէն արել է: «National Zeitung» լրագրի տեղեկութիւններին համեմատ, իշխան Բիսմարկի ներկայացրած հրաժարականին կայսրը պատասխանում է մի երկար հրովարտակով, որը պէտք է հրատարակվի: Այդ հրովարտակի մէջ փառաբանվում են կանցլերի մատուցած ծառայութիւնները և նրան յայտնվում է բարձրագոյն բարեհաճութիւն:

ԿԷՕԼՆ, 9 մարտի: «Köln. Zeit.» լրագրի տեղեկութիւններին նայելով, իշխան Բիսմարկի հրաժարականին վերաբերեալ հրովարտակը, կայսրի հրամանով, յանձնեցին նրան այսօր, ժամը 3-ին կէսօրից յետոյ, նորին մեծութեան քաղաքացիական կաբինէտի կառավարիչ Լուկանուս, և զինուորական կաբինէտի կառավարիչ գեներալ Հանկէ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 8 մարտի: Երկրորդ ներքին փոխառութեան տոմսերի տիրաժի ժամանակ հետեւեալ տոմսերը տարան 500-ական րուբլի:

№№ սերիայի	№№ տոմ.	№№ սերիայի	№№ տոմ.	№№ սերիայի	№№ տոմ.
1	1,732	17	16,506	33	9,760
1	2,743	18	992	33	10,273
1	9,782	18	9,020	34	972
1	13,212	18	9,241	34	1,689
1	17,425	18	9,384	34	3,087
1	19,349	18	12,597	34	4,044
2	1,476	18	14,337	34	7,070
2	5,329	18	14,375	34	9,486
2	9,103	18	14,454	34	9,781
2	14,857	19	5,334	34	15,684
2	15,959	19	9,738	34	18,684
3	1,930	20	321	35	113
3	3,339	20	1,664	35	4,319
3	9,598	20	2,815	35	5,409
3	13,368	20	3,660	35	6,384
4	10,566	20	6,006	35	11,057
5	43	20	8,139	35	16,750
6	615	20	12,348	35	19,701
6	2,225	20	13,734	36	269
6	6,277	20	15,340	36	5,666
6	7,860	20	19,107	36	13,881
6	8,087	20	19,131	37	8,691
6	9,067	20	19,256	37	13,833
6	10,997	21	8,234	38	2,967
6	11,190	21	8,991	38	4,672
6	15,833	21	12,181	38	6,243
6	16,610	21	13,836	38	7,667
7	95	21	17,306	38	14,679
7	3,990	22	3,860	38	15,459
7	4,023	22	3,947	39	5,950
7	6,381	22	9,237	39	18,332
7	6,685	22	9,321	40	738
7	7,340	22	9,368	40	5,189
7	17,113	22	17,005	40	6,280
8	9,986	22	19,519	40	7,850
8	10,735	23	318	40	15,164
8	16,202	23	2,204	40	15,293
8	17,054	23	5,510	40	18,869
8	19,550	23	6,220	41	3,131
9	2,978	23	7,445	41	4,483
9	12,551	23	9,634	41	4,969
9	13,429	23	13,674	41	6,367
9	13,596	23	13,956	41	7,410
9	17,257	23	15,078	41	9,344
10	602	24	241	42	17,573
10	3,561	24	2,833	43	284
10	4,768	24	9,657	43	990
10	5,574	25	1,025	43	2,547
10	15,097	25	1,327	43	8,565
11	984	25	2,838	43	10,186
11	4,004	25	5,009	43	12,123
11	13,629	25	13,681	44	2,763
11	15,080	25	16,608	44	3,831
11	16,560	25	18,653	44	4,763
12	7,863	25	19,927	44	12,967
12	17,208	26	161	44	13,737
12	17,518	26	1,184	44	1,5716
13	18,370	26	5,157	45	1,073
13	2,385	26	5,619	45	4,155
13	3,151	26	11,157	45	5,333
13	3,692	27	972	46	8,296
13	4,266	27	12,320	45	10,596
13	19,335	27	14,157	45	13,422
13	0,048	27	14,920	45	13,910
14	6,491	27	15,076	45	19,097
14	18,160	27	17,216	46	9,817
14	13,692	27	17,677	46	18,078
14	14,126	28	9,387	46	18,104
14	6,640	28	9,801	47	8,020
15	1,272	29	708	47	8,497
15	4,162	29	2,712	47	15,165
15	7,534	29	8,129	47	18,527
16	1,219	29	8,710	47	18,745
16	3,997	29	9,164	48	4,559
16	5,354	29	10,518	48	10,694
16	7,465	29	11,585	48	18,745
16	10,771	29	18,722	49	4,795
16	12,395	29	18,942	49	5,869
16	15,237	30	9,383	49	6,020
16	15,390	30	13,777	49	12,249
16	17,327	30	14,005	50	4,621
16	19,949	31	4,812	50	5,111
17	6,573	31	6,940	50	7,733
17	8,656	31	8,511	50	8,072
17	9,883	31	12,124	50	8,221
17	10,647	31	15,403	50	19,741
17	13,576	32	18,192.		

Նոյն տիրաժի մէջ հանգցրած սէրիաների ցանկը.

19,212	1,467	13,412	16,680	17,174
15,251	7,278	2,097	15,091	3,992
19,557	5,269	4,763	11,431	153
7,449	10,806	3,005	19,485	10214
6,810	5,029	12,463	14,176	7,077
4,816	16,818	14,786	2,313	2,935
10,242	5,887	1,646	18,661	19,515
1,087	5,895	13,000	4,705	7,806
12,149	15,902	1,003	12,860	3,737
9,457	10,407	2,091	4,609	2,461
16,899	1,370	2,071	11,207	19,044
11,411	9,932	2,707	8,860	11,891
5,193	10,720	4,378	6,845	4,067
11,997	17,532	9,347	10,775	7,221
19,333	7,884	9,745	4,432	17,019
10,243	16,707	2,524	17,127	11,086
17,407	8,819	9,506	11,441	2,225
13,411	17,679	3,810	13,687	3,273
13,263	1,561.			

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԾԱԽՎՈՒՄ Է մի նոր ՄԵՔԵՆԱՅ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ գործելու համար: Ջուղուբէթ, Պանասեւիչի փողոց, № 23, տուն Առաքելովի:

1—2

Մի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ որը գիտէ հայերէն և ռուսերէն և ունի յայտնի երաշխաւորներ, ցանկանում է մտնելի ռոճիկով հաշուապահի կամ գործակատարի տեղ ունենալ Թիֆլիսում կամ ուրիշ քաղաքներում:

Հարցնել Շաղինովի քարվանսարայում, վերի յարկում № 6:

1—3

«ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ» վարչութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու ի գիտութիւն ընկերութեան յարգելի անդամների, որ մարտի 11-ին, կիրակի, առաւօտեան 11 ժամին, Թիֆլիսի Քաղաքային խորհրդի դահլիճում նշանակված է ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը, որի պարապման առարկաները լինելու են՝—ա. Ընկերութեան լրացած տարուայ աշխատութիւնների կայքի և դրութեան մասին ընդհանուր հաշուի ընթերցումը:—բ. Վարչութեան և խմբագրական Մասնաժողովի պաշտօնատար անձանց ընտրութիւնը: Եւ գ. Վարչութեան նախահաշուի հաստատութիւնը (կանոն. § 31):

2—2 (ե. շ.)

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

կանոնաւոր և ուղղակի երթեւեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ:

Չորեքշաբթի, մարտի 14-ին, ԱՆԱՏՕԼԻԱ (ANATOLIE) շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՐԻԳ (GARRIGUES) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզոն, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէյլ: Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում տան, Նաբերէժնայում, և Թիֆլիսում Նախկին Արծրունի գալլերէում, № 114.

2—2 (շ.)

Անհրաժեշտ եմ համարում հրապարակաւ յայտնել ի գիտութիւն մեր ԿՈՎԿԱՍԻ պատուելի ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ, որ ես վերջին ժամանակներս ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ տեղափոխվել եմ ՎԱՐՇԱՎԱ, և դարձեալ ընդունում եմ ամեն տեսակ յանձնարարութիւններ, մասնաւորապէս ԿԱՇՈՒԷԳՈՐԾ լինելով, առնում եմ և ուղարկում եմ մեր յարգելի վաճառականներին, ամեն տեսակ ԿԱՇՈՒԵՂԷՆ և դրա վերաբերեալ ապրանքներ: Ծանօթ եմ նոյնպէս գալանտերեական և ուրիշ ապրանքների հետ: Իմ հասցէն. ВАРШАВА, Товмасу ЯРГУЛЯНЦЪ. Переѣздъ, домъ № 3.

18—20 (ե. շ.)

ԹՂԹԻ ՊԱՀԵՍՏ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ԴԻՏԻԱՏԿՕՎՍԿՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ունի փոստի, գրելու, գրքերի, լրագիրների, ծխախոտի գոյնաւոր, կապոյտ և ուրիշ տեսակ թղթեր. ծախվում են գործարանի գնով. կան նոյնպէս և մեծ քանակութեամբ գրելու պարագաներ:

ԹԻՖԼԻՍ. Դվօրցովայա փողոց. Ազնաւական կալուածական բանկի շինութեան մէջ:

16—20

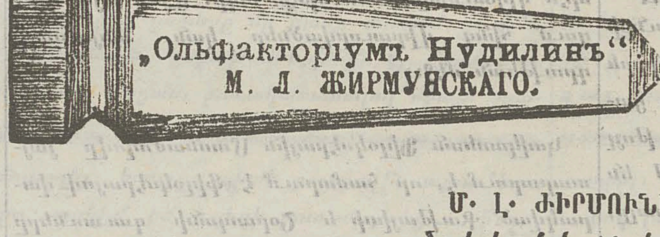

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒԽԻ ԴԷՄ

բժշկական դեպարտամենտից թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

ծախվում է 40 կոպէկով

Դեղագործական Ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում:

3—52 (Շ.)

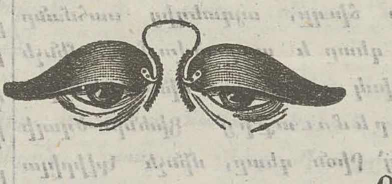

Մ. Գ. ՑԷՅՏԼԻՆԻ

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆԻ

ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

Պալատի այգու դիմաց, անկիւնի մագազինում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոր-ոսկեայ, նիկելեայ, պողպատեայ և կրեայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ, ՊԵՆՍՆԵՆԵՐ և ԼՕՐՆԵՏՆԵՐ: Թատրօնական և դաշտային ԲԻՆՕԿԼՆԵՐ, ՋԵՐՄԱՉԱՓԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուրսը կախելու և թէ վաննաների համար: Վերստուգված և վկայական ունեցող ՄԱԿՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր: Լօրնէտի և պէնսնէի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետաղական թելեր:

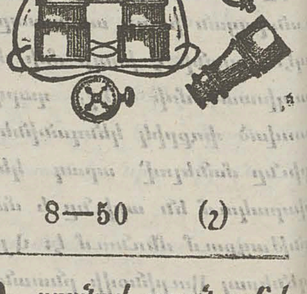

Ակնոցներ և պէսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով:

Մագազինում յանձն են առնում նմանապէս փչացած իրերի նորոգելը և ապակիների դնելը:

ԳՆԵՐԸ ամենաչափաւոր են:

8—50 (շ)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտնում է ընդհանուր գիտութեան, որ այսօրվանից ընդունում է անձամբ և միջնորդների ձեռքով ներկայացրած գրաւոր և կամ բերանացի խնդիրքներ՝ թէ բնակարանների, թէ խոհանոցների, թէ արհեստաւորական ու արդիւնագործական հիմնարկութիւնների ԾԽՆԵԼՈՅՁՆԵՐ մաքրելու մասին, որ կատարելու է վարչութեան մէջ ծառայող ծխնելոյզ-մաքրող վարպետների միջոցով, վերցնելով իւրաքանչիւր վառարանից 10 կոպէկ: Դիմողները պէտք է ճշդութեամբ հաղորդեն իրանց հասցէն և նմանապէս վառարանների թիւը, որոնք պէտք է մաքրվեն: Մի և նոյն ժամանակ կատարվում է փճարումն, վառարանների թւին համեմատ:

3—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ 9 Марта 1890 г. Типографія Канцеляріи Главноначальствующаго Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул., д. каз.